

Dobbelmann N.V. Zeepfabrieken „Het Anker”

Zeepfabrieken „Het Anker”, voorheen Gebr. Dobbelmann, in Nijmegen deed aan het begin van de eeuw mee aan de rage van de zwartjes en aan de stereoscopische fotootjes, waarvan mogelijk 44 series van 20 stuks zijn uitgegeven. Enkele jaren later gaf Dobbelmann een serie chromo's van automatenformaat uit van een reclamehandel getiteld *Nederlandsch Indië*. Deze serie is door Albers, de Boer en Hille ook uitgegeven met een album.

In 1929 begon Dobbelmann aan een reeks albums, *De Wereld in Beeld*, grote klassieke albums die in uitvoering een aparte plaats innemen tussen de grote vooroorlogse albums. Opmerkelijk is dat, hoewel Dobbelmann als zeepfabrikant minder sterk verbonden is met de koloniën dan de koffie, thee en tabakshandels en de cacao- en chocoladefabrieken, ook de eerste twee eigen albums weer gericht zijn op Indië. De bedoeling was om met deze serie inderdaad de hele wereld rond te gaan. Het derde album behandelde Japan. Aan de afnemers van dat album werd nog gevraagd welk land men in het vierde album behandeld wilde zien, maar door de aanhoudende recessie zakte de omzet sterk terug en werd afgezien van volgende albums.

Het eerste eigen album, dat duidelijk gekenmerkt was als het eerste deel, kwam uit in het crisisjaar 1929. Het tweede deel kwam ondanks de crisis al uit in januari 1931. Het derde deel is gedateerd februari 1933, maar is waarschijnlijk pas in 1934 uitgekomen.

De drie delen dragen duidelijk de serietitel “De Wereld in Beeld”. Bij de eerste twee heeft Dobbelmann zich kennelijk nog niet losgemaakt van zijn verleden als uitgever van plaatjesseries. Het eerste album draagt het opschrift “Serie I” en het tweede “Serie II”. Pas bij het derde deel geeft Dobbelmann, die inmiddels de laatste “n” van zijn naam geschrapt heeft vanwege de groeiende anti-Duitse sentimenten in Nederland, de prioriteit aan het boek boven de plaatjes; dit draagt het opschrift “Album III” op het titelblad.

De eerste twee delen sluiten in uitvoering nauw op elkaar aan. Ze zijn geschreven door dezelfde auteur, en sluiten ook inhoudelijk op elkaar aan. Deel I, *Onze Overzeesche Gewesten* (lees: koloniën) wordt gevolgd door waar het bij die “gewesten” allemaal om te doen was, *De grote Indische cultures*. Na het systematisch doorlopen van de acht soorten cultures in Oost-Indië wordt in dit album nog even doorgesprongen naar de cultures aan de andere kant van de wereld in West-Indië, Suriname.

Het derde deel, *Japan*, is geschreven door een andere auteur. Het houdt geen verband met de eerste twee en is ook wat anders van uitvoering.

De drie klassieke albums zijn van groot kwartoformaat, even breed als de Verkade-albums maar nog een stukje langer (24,3 x 32 cm), ingebonden met linnen rug met rugopdruk en voor- en achterplat met papier beplakt.

Bij de eerste twee delen is de voorkant in zwart-(crème)wit uitgevoerd, met de titel en schrijver in grote, dunne rechte letters en een zwart-wit foto opgedrukt met merkwaardigerwijs een onderschrift. Het papier van de kaft is dun en mat, niet gefinished, waardoor de zwarte opdruk gemakkelijk beschadigt zodat deze albums zelden in goede staat worden aangetroffen.

Het derde deel wijkt hiervan af doordat de gehele voorzijde is bedrukt met een kleurenaquarel en de titel in vette letters, en het papier is matglanzend afgewerkt. Ook de kleur van de rug (geel) en de rugopdruk wijken af. Bij de eerste twee delen is op de rug de serietitel en de albumtitel gedrukt, bij het derde deel is ook het volgnummer III en de naam van de schrijver gedrukt.

Op alle drie albums is op de achterzijde het bedrijfseembleem van Dobbelman(n) / Het Anker afgebeeld.

Bij alle drie de delen bestaan de plaatjes en platen uit zwart-wit foto's, afgedrukt in koperdiepdruk wat weinig voorkomt in albums. Het karton van de plaatjes is wat dun en de plaatjes zijn verspreid over de tekstpagina's, vulstrips waren daardoor niet nodig. Het formaat van de plaatjes is vrij groot, circa 7 x 10 cm.

De eerste twee delen hebben elk 100 kleine plaatjes, aangevuld met twee paginagrote platen en twee halfgrote platen die bij de albums los werden meegeleverd. Het derde deel wijkt ook in dit opzicht af: Er zijn slechts 75 kleine fotoplaatjes en daarnaast 6 aquarellen van verschillend formaat die zijn opgenomen op aparte pagina's. Op de pagina's is onder elk plaatje een beknopt onderschrift afgedrukt.

Deze vrij unieke albums zijn geproduceerd door drukkerij De Spaarnestad te Haarlem. Het enig andere bekende album gemaakt door Spaarnestad is "Tjoklat Sagen" (1937), dat ook een matte crémewitte omslag heeft.

De tekst is in twee kolommen gezet, zoals voor de oorlog bijna alleen bij enkele meer documentaire albumseries werd aangetroffen, bijvoorbeeld de Indië albums van Droste. Een eigenaardigheid in het zetsel is, dat de plaatjes breder zijn dan de tekstkolom zodat de liggende plaatjes in de naastliggende tekstkolom steken. De tekst in de naastliggende kolom springt dus in. Het inspringen boven een plaatje of uitspringen onder een plaatje gebeurt echter niet in één keer; over de hele hoogte van de marge boven of onder het plaatje is slechts ingesprongen met de breedte van het plaatje, en alleen langs het plaatje wordt een extra witmarge gegeven. Dit geldt m.m. ook voor de staande plaatjes in de kolom zelf. Dit heeft het vreemde effect dat één hoek van een plaatje steeds aan een hoek van de boven of onderliggende tekst raakt. In het derde album is deze eigenaardigheid weggelaten.

Voorpoort Tempel te Bilabadjang, Bali.

Bali is het hoogtpunt van Indië. Te Boeieleng aan land gekomen, maken wij kennis met een schoon en krachtig ras, met een volk van geheel eigen levensstijl. Hetzelfde

Brahmanen, dra's. De deeld in de kaste, dat De eischen wandel, die niet gering. het kastens hoogere eer maar niet o de positie v male overhe dergeschild, de onder ve sche bescha dat de wede deze geen zoons dochters ter bes of als bijzit. Het wenverbranding, vorst, bij diens lij vuur. Natuurlijk

*Des morgens zij Uw eerste greep
Naar Dobbelmann's Cocos Rozen Zeep.*

N.B. Het eerste album heeft een gedateerd voorwoord, 15 juli 1929 (advertenties in de dagbladen begonnen in augustus 1929). Het tweede deel heeft geen enkele datumindicatie (boekbespreking in *De Gelderlander* op 4 februari 1931). Het voorwoord van deel III is gedateerd februari 1933. Dit derde album werd in augustus 1933 aangekondigd in de Nijmeegse krant *De Gelderlander* in een uitvoerig artikel over de Nijmeegse zeepfabriek bij gelegenheid van het 200-jarig bestaan.

Dobbelman stuurt in september 1935 een brief aan de scholen voor voortgezet onderwijs met het voorstel de leerlingen van de hoogste klassen een opstel te laten schrijven over "een bezoek aan een moderne zeepfabriek". "... een prachtig bewijs van de mogelijkheid om culturele propaganda en praktische ontwikkeling te combineren".

Als ondersteuning wordt een brochure meegestuurd van 7 pagina's over de zeepfabricage bij Dobbelman met foto's uit het bedrijf. Aangeboden wordt om een exemplaar van het album *Japan* als premie in het vooruitzicht te stellen voor de leerling die naar het oordeel van de onderwijzer het beste opstel gemaakt heeft. Als voorbeeld is een album bijgevoegd, dat ook bij de aardrijkskundelessen "zeer zeker goede diensten zal bewijzen".

DOBB01

De wereld in beeld Serie I; Onze Overzeesche Gewesten

De Wereld in Beeld Serie I, Onze Overzeesche Gewesten (Natuurfoto's). Met beschrijvende tekst door Ir. L.J.M. Feber en een inleidend woord door Dr. J.C. Koningsberger, Minister van Koloniën. Uitgave: N.V. Zeepfabrieken „Het Anker” v.h. Gebr. Dobbeltmann Nijmegen. 1929

83 pagina's vanaf het titelblad, plus een inhoudsopgave achterin. 100 kleine plaatjes om in te plakken in de tekst. 2 paginagrote platen en 2 halfgrote platen meegeleverd.

Het titelblad geeft verder nog de informatie dat de foto's afkomstig zijn van het Koloniaal Instituut te Amsterdam, en dat de plaatjes in koperdiepdruk en het album in boekdruk zijn uitgevoerd door de N.V. Drukkerij De Spaarnestad – Haarlem.

Prijs: 75 ct. in de winkel of 95 ct. per post.

Kenmerken

De omslag heeft de uniforme opmaak van de eerste twee delen van deze serie, zoals hiervoor beschreven. De foto op het voorplat heeft als bijschrift: "Bali – dansers in rust". Op de rug is vermeld: DE WERELD IN BEELD – ONZE OVERZEESCHE GEWESTEN.

Op pagina 3 en 4 is een handgeschreven Inleidend woord van de Minister van Koloniën afgedrukt, waarin wordt uitgeweid over het album als vorm van reclame.

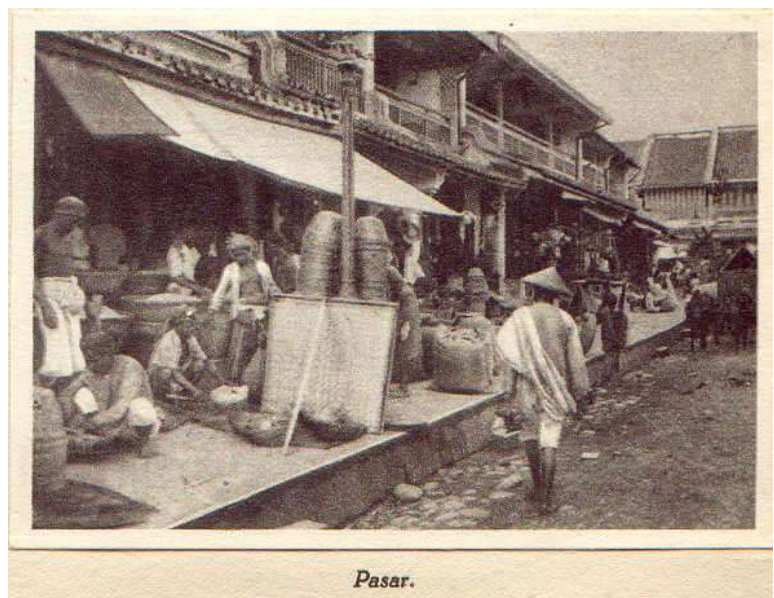
Verder is het album onderverdeeld in 17 Romeins genummerde hoofdstukken over Oost-Indië, gevolgd door 2 hoofdstukken over West-Indië – Curaçao en Suriname in slechts vijfenhalve pagina gepropt. Aan het einde van elk hoofdstuk is een kleine versiering in Indische stijl afgedrukt. Verder komen geen illustraties voor. Alleen is boven het eerste hoofdstuk een getekende kaart van Europa opgenomen met daaroverheen Indië geprojecteerd, met het onderschrift: "De uitgestrektheid van Nederlandsch Oost-Indië, uitgemeten op de kaart van Europa".

De kleine plaatjes zijn boven- en onderaan in de tekstkolommen geplaatst. De eerste paginagrote plaat op de achterzijde van de titelpagina is een foto van de Boro Boedoer, de tweede op pagina 43 van het kratermeer Keloet. Beide foto's zijn in dwarsrichting.

De kleine plaatjes zijn genummerd 1 – 100, de met het album meegeleverde halfgrote platen B en D en de paginagrote A en C.

inhoud

Het album is volgens Dobbeltmann geschreven in de vorm van "een zeer aantrekkelijk reisverhaal door den Indië-kenner Ir. L. Feber. De hoeveelheid tekst, in een tamelijk kleine letter, is omvangrijk. Het boek geeft een zeer breed overzicht van het eilandenrijk, de geografie, de natuur, volkeren en cultuur. Van de vele eilanden worden Sumatra, Java, Celebes en Bali in detail behandeld. Uiteraard is er ook ruime aandacht voor de Europese aanwezigheid. Van West-Indië worden alleen Curaçao en Suriname – veel oppervlakkiger – doorlopen.

DOBB02

De wereld in beeld Serie II; De grote Indische Cultures

De Wereld in Beeld Serie II, De Grootte Indische Cultures. Met beschrijvende tekst door Ir. L.J.M. Feber en een inleidend woord door Mr. D. Fock, oud-gouverneur generaal van Nederl. Indië. Uitgave: N.V. Zeepfabrieken „Het Anker” v.h. Gebr. Dobbeltmann Nijmegen. (1931)

77 pagina's vanaf het titelblad, inclusief de inhoudsopgave achterin. 100 kleine plaatjes om in te plakken in de tekst. 2 paginagrote platen en 2 halfgrote platen met het album meegeleverd.

Het titelblad geeft verder nog de informatie dat de foto's afkomstig zijn van het Koloniaal Instituut te Amsterdam.

Prijs: f 0,75; in juni 1931 gedurende één maand gratis bij een doos co-co-ro-so zeep.

Kenmerken

De omslag heeft de uniforme opmaak van de eerste twee delen van deze serie, zoals hiervoor is beschreven. De foto op het voorplat heeft als bijschrift: "Kokospalm. 10 jaar oud". Op de rug is vermeld: DE WERELD IN BEELD – DE GROOTE INDISCHE CULTURES".

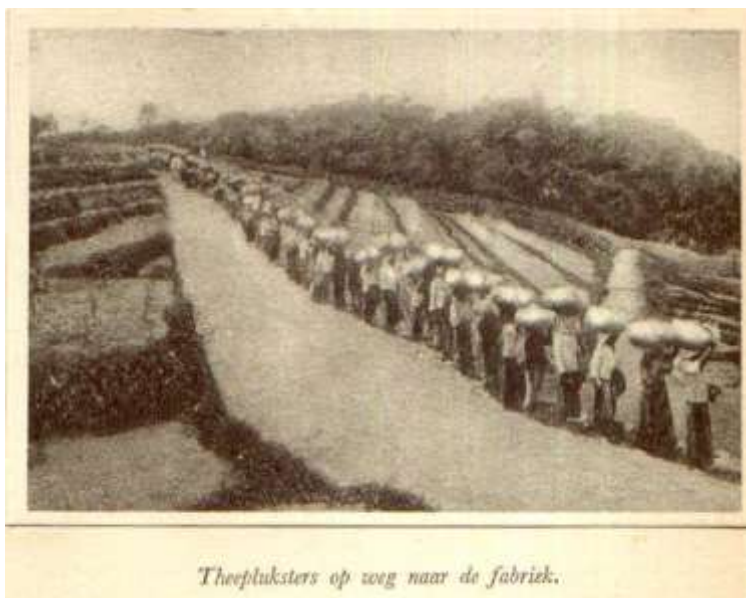
Het album is onderverdeeld in 9 ongenummerde hoofdstukken over Oost-Indië, gevolgd door een kort hoofdstuk over West-Indië. Aan het einde van een aantal hoofdstukken is weer een kleine versiering in Indische stijl afgedrukt. Verder komen geen illustraties voor.

De kleine plaatjes zijn boven- en onderaan in de tekstkolommen geplaatst. De eerste paginagrote plaat op de achterzijde van de titelpagina is een foto van het "Binnenkomen der theepluksters", de tweede op pagina 27 van de administrateurswoning op een koffieplantage in een indrukwekkend berglandschap.

De kleine plaatjes zijn genummerd 1 – 100, de met het album meegeleverde halfgrote platen B en D en de paginagrote A en C.

inhoud

De hoeveelheid tekst, in een tamelijk kleine letter, is omvangrijk. Het boek geeft een gedetailleerd overzicht van de geschiedenis van de Oost-Indische cultures, en acht hoofdstukken van elke soort culture afzonderlijk: suiker, koffie, thee, kina, tabak, rubber, copra en oliepalm. Een korter laatste hoofdstuk is gewijd aan de Surinaamsche cultures. Historisch is de inhoud interessant, maar het is door het beperktere onderwerp een minder interessant leesboek dan het eerste.

Op pagina 3 is een getypt Inleidend woord van de oud-gouverneur generaal van Nederlands Indië afgedrukt, met de volgende veelzeggende passage:

Het verheugt ook mij in hooge mate, wanneer groote en belangrijke industriële ondernemingen in Nederland er naar streven meer bekendheid te geven aan hetgeen onze overzeesche gebiedsdeelen opleveren.

DOBB03

De wereld in beeld Album III; Japan

De Wereld in Beeld Album III, Japan. Door Mr. H.K. Westendorp, voorzitter van de Vereeniging van Aziatische kunst. Geïllustreerd met 6 aquarellen door B. B. Westendorp-Osieck op een reis door Japan gemaakt en met 75 foto's. Inleidend woord door zijne excellentie Naokichi Matsunaga. Uitgave: N.V. Zeepfabrieken «Het Anker» v/h Gebr. Dobbelman, Nijmegen. 1933

83 pagina's vanaf het titelblad, plus inhoudsopgave achterin. 75 kleine fotoplaatjes om in te plakken in de tekst en 6 gekleurde aquarellen van verschillende afmetingen om in te plakken op aparte pagina's. Prijs: f 1,-; vanaf december 1934 gratis.

Kenmerken

In afwijking van de vorige twee delen is de omslag gekleurd en matglanzend. De afbeelding is waarschijnlijk een van de "schetsen" gemaakt door mevrouw Westendorp op een reis door Japan.

Op de rug is vermeld: DE WERELD IN BEELD III – JAPAN door MR. H.K. WESTENDORP

Het Inleidend woord op pagina 2 en 3 is van de gezant van Japan in Den Haag. Het Inleidend woord wordt gevolgd door een commentaar bij de aquarellen door de conservator van het Museum van Aziatische Kunst.

Verder is het album onderverdeeld in hoofdstukken en paragrafen met duidelijke tussenkoppen. Boven het eerste hoofdstuk is een landkaart van Japan afgedrukt. Waar mogelijk is aan het einde van een hoofdstuk een kleine tekening in stijl afgedrukt, waarin enkele malen een figuurtje of symbool met onbekende betekenis voorkomt. De kleine plaatjes zijn nu op variërende hoogtes in de tekstkolommen geplaatst.

De kleine plaatjes zijn genummerd 1 – 75, de aquarellen A – F. Een aquarel werd met het album meegeleverd, de andere tegen inzending van 5 plaatjes of bons per stuk.

inhoud

De hoeveelheid tekst is ook bij dit derde album omvangrijk. Het boek geeft een zeer breed overzicht vanaf de vroegste geschiedenis, de "eigen aard" van de Japanners, klimaat, natuur, landschap, wonen, zeden en gebruiken, feesten, beeldende kunst en kleinkunst, toneel, geloof en bijgeloof, landbouw, handel en industrie. Ook worden enkele grote steden bezocht. Het boek is geschreven naar aanleiding van een reis die de auteur in 1930/31 door Japan maakte. Kort daarna was Japan Mandsjoerije binnengevallen (1931), waar gruwelijkheden werden aangericht, en uit de Volkerenbond gestapt. De auteur spreekt in het laatste hoofdstuk, een soort korte nabeschouwing, in bedekte maar niet mis te verstane termen zijn zorg over de toekomst uit:

Toen de groote Taiko Hideyoshi, na zijn tegenstanders te hebben overwonnen, op het terras van den Kiyomidzu-tempel zijn blikken liet weiden over het uitgestrekte panorama van Kyôto, had hij een visioen : hij zag voor zijn geestesoog de verovering van Korea en de onderwerping van China. Heeft zijn genie voorgevoeld dat dit de lijn was waarlangs zijn land eens zou gaan ? Eeuwen heeft het geschenen alsof dat visioen niets meer was dan een hersenschim. Japan sloot zich op in zichzelf, als een slak in zijn huis. En thans ? Korea is in 1910 ingelijfd ; Mandsjoerije is de afzonderlijke staat Mandsjoekwo geworden, onder Japan's, zij het niet officiële, dan toch feitelijke, suzeriniteit. ....

Wat de toekomst zal brengen, is op het oogenblik dat dit geschreven wordt, nog niet te zien. Maar voor een juist begrip zal men zich steeds rekenschap moeten geven van de geestesgesteldheid van den Japanner. Want hij spreek en schrijft niet alleen op een andere manier dan de westerling, hij denkt ook anders. En men vergete niet, dat hij zijn vaderland boven alles lief heeft, zóózeer dat hij geen ander land op aarde met Japan te vergelijken acht.

Het visioen van Hideyoshi is geen bloote hersenschim meer. Uit het verleden van meer dan drie eeuwen doemt de figuur van den grooten Taiko op, reusachtig als Fujisan, en werpt zijn schaduw over Azië. En over de wereld, wellicht !

*Straatje bij avond. Zulk een net van telegraaf-
en telefoondraden is kenmerkend voor Japan, waar
zeer veel gebruik wordt gemaakt van electriciteit.*

Welke albums zijn door ons uitgegeven?

Album I „Onze Overzeesche Gewesten“
door Ir. L. J. M. Feber.

Geïllustreerd met 100 plaatjes en vier groote foto's. Dit album is, alhoewel reeds tweemaal herdrukt, totaal uitverkocht.

Album II „De Groote Indische Cultures“ door Ir. L. J. M. Feber.

Geïllustreerd met 100 plaatjes en vier groote. Van dit album zijn nog eenige exemplaren bij ons verkrijgbaar à 95 ct.

Album III „Japan“ door Mr. H. K. Westendorp. Geïllustreerd met 75 plaatjes en 6 aquarellen. Verkrijgbaar à f 1.-.

Bij welke soorten zeep krijgt men plaatjes?

Achter op de plaatjes staat dit vermeld. Dobbelman heeft zeep voor het geheele Nederlandsche gezin, voor *Moeder*, *Vader*, voor *Baby* en ook voor *de wasch*. Alle soorten toiletzeep, fijne scheerzeep en scheercreme, zachte kinderzeep, huishoudzeep, zeepoeder, vlokkenzeep, enz.

Een prachtig geschenk

Een album „De Wereld in Beeld“ is een prachtig en passend *geschenk* voor verjaardagen, Sint Nicolaas of Kerstmis. U doet er Uw vrienden en verwanten een groot plezier mede, dat zult U zien!

Verdere inlichtingen

worden U gaarne verstrekt. Wilt U Uw brief richten aan Afdeling Albums?

DOBDELMAN N.V.
NIJMEGEN

Hoe het album vol te maken?

U krijgt een plaatje of een bon voor een plaatje bij:

CASTELLA

De Nederlandsche zuivere Palm- en Olijfoliezeep.

Een schoonheidszeep die Uw huid heel even parfumeert. 15 ct.

COCO-ROSO

Dobbelman's Cocosroozenzeep.

Onze specialiteit!

Zóó schuimt geen andere zeep!
15 cent per stuk. f 1.70 per doos van 12.

COCO-ROSO scheerzeep.

Bevat het vermaarde recinit dat de baardhaartjes zacht maakt!

Groote tube 60 ct. Koker van Philite met staaf 50 ct. Reservestaaf 35 ct.

ANKER VLOKKENZEEP

Het fijnste waschmiddel voor Uw fijnste goed!

15 ct per groot pak.

ANKER WASCHZEEP

Prima kwaliteit.

Groot stuk van 600 gr. voor 25 ct.

Verder een plaatje bij:

Perla Lygia Lavanda
Dobbelman's Karnemelkzeep,
Kinderzeep Roodkapje,
Lentebloemenzeep,
Overvette Grondzeep, etc. etc.

Ruifformulier op de achterkant